

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА МАСОФАВИЙ ЎҚИТИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Н. Орынбетов

п.ф.ф.д (PhD)

Ажиниёз номидаги Нукус давлат педагогика институти,

Нукус, Ўзбекистон

Резюме

Масофавий таълим жараёнида мустақил билим олиш бўйича электрон дарсликларни яратиш ва уларни амалга қўллаш виртуал дарс жараёнини ташкил этиш муҳим долзарб вазифа ҳисобланади. Ўқув жараёнида қўллаш учун мўлжалланган электрон ресурслар ўқув жараёнини бошқариш, билим беришда ўқувчининг ишини осонлаштириш ва енг асосий билимларни назорат қилиш-баҳолашни тез ва ҳаққоний амалга оширишга имкон беради. Бу тавсияларнинг асосий мақсади ахборот технологияларнинг қўлланилиши ўқитишнинг ушбу соҳадаги малака ва кўникмаларни ривожлантиришдан иборат.

Аннотация

Создание и внедрение электронных учебников по самостоятельному обучению в процессе дистанционного обучения является жизненно важной задачей. Ресурсы электронного обучения используются для управления процессом обучения, для облегчения работы учащегося в обучении, а также для мониторинга и оценки базовых знаний. Основной целью этих концепций является использование информационных технологий в развитии навыков и умений в области преподавания.

Abstract

Establishing and implementing electronic textbooks on independent learning in the process of distance learning is a vital task. E-learning resources are used to manage the learning process, to facilitate the student's work in teaching, and to monitor and evaluate basic knowledge. The main purpose of these techniques is to develop knowledge and skills in this field of teaching.

Таянч сўзлар: Масофавий таълим, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари, вебинар, электрон маъруза, телеанжуман, интернет тармоғи электрон кутубхона, тьютор – консультант.

Ключевые слова: Дистанционное обучение, современные информационные и коммуникационные технологии, вебинары, электронные лекции, телеконференции, Интернет, электронная библиотека, тьютор - консультант.

Key words: Distance education, modern information and communication technologies, webinars, electronic lectures, teleconferences, Internet, electronic library, tutor-consultant.

Маълумки, ҳозирги кунги таълимда рақобатбардош кадрлар тайёрлаш жараёни бевосита ўқув фаолиятини ҳам замон талабига мослашни талаб этаётган ўқув жараёни замонавий педагогик ва ахборот технологиялари билан олиб борилаётгани, бу эса ўқитиш сифатини тубдан ўзгаришига замин яратаяпти.

Ўқитиш жараёнларини рақамли технологияларда индивидуаллаштириш, масофавий таълимни такомиллаштириш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларида масофавий таълим дастурларини ташкил этиш, вебинар, “blended learning” технологияларини амалиётга тарғиб этиш, маъруза ва амалий машғулотларни онлайн кузатиш ва ўзлаштириш имконини берувчи, шунингдек уларни электрон ахборот сақловчиларга юкловчи “E-minbar” платформасини амалиётга жорий этиш лозим.¹

Масофавий таълим (distant education) – ахборот технологиясини фойдаланган ҳолда масофадан туриб таълим мухити ёрдамида ўқув ахборотларини алмашинишни

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш» ПФ-5847-сонли [Фармони](#).

таъминлайдиган ва ўқув жараёнини олиб бориш ҳамда бошқариш тизимини амалга оширадиган билим ва кўникмаларни эгаллаш жараёни.

Масофавий ўқитиш - ўрганаётган материалнинг асосий ҳажмини ўқувчиларга этказиш, ўқув жараёнида талаба ва ўқитувчининг интерфаол мулоқати, талабаларга ўрганаётган материалларни ўзлаштириш бўйича мустақил ишлаш, шунингдек, уларнинг ўқиш мобайнида олган билим ва кўникмаларини баҳолашга имконият беради ахборот технологиялари йиғиндиси.

Масофавий ўқитиш - ўқув жараёнига тегишли бўлган барча компонентлар (мақсад, мазмун, метод, ташкилий шакл, ўқитиш воситалари ва ҳоказо), Интернет-технологиясининг махсус воситалари ва бошқалар билан амалга ошириладиган ва интерфаолликни кўзда тутган ўқитувчи ва ўқувчиларнинг масофадан туриб ўзаро алоқа қилиши.

Масофавий ўқитишнинг асосий мақсади: тингловчилар қаерда яшашларидан қатъий назар жаҳондаги ихтиёрий таълим муассасасида ўқиш имкониятини яратиш, таълим муассасаларидаги профессор-ўқитувчиларнинг салоҳиятлардан фойдаланган ҳолда таълим сифатини ошириш, ўқувчиларга узлуксиз таълим олишни таъминлаш ва таълимнинг турли шакллари бир-бирига яқинлаштиришдан иборат.

Масофавий таълим тизимининг анъанавий таълим шаклидан фарқи, унинг эгилувчанлигига боғлиқ равишда юқори ҳаракатчанлиги, тингловчиларнинг мустақил ишлаш имкониятини катталиги, ўқув - услубий таъминотнинг ранг-баранг шаклдалигида бўлиб, улар тингловчиларнинг қаердалигидан қатъий назар таълим жараёнини самарадорлигини кўтаришга имкон беради.

Масофавий ўқитиш тизимига қуйидагиларни киритиш мумкин: дастлабки ташкилий ишлар (анъанавий тартибда ўтказиш ҳам мумкин). Бу ўз ичига гуруҳни шакллантириш, тингловчилар билан танишиш, уларни бошланғич билимларини аниқлаш учун мўлжалланган (кириш) тестидан ўтказиш, кириш дарслари ташкил этиш, ўқиш учун зарур бўлган ўқув манбаларни тавсия қилиш ва бошқа ташкилий масалаларини олади;

тингловчиларга электрон маъруза ва қўлланмаларни узатиш;

тингловчиларни тьютор -консультант билан ёзишмаси;

профессор - ўқитувчиларни тингловчилар билан ёзишмаси.

Бу ўз ичига электрон почта орқали маслаҳатлар, телеанжуманлар кўринишидаги семинарлар, электрон тестдан ўтказиш, тингловчиларни Интернет тармоғи орқали мустақил ишлашлари, аудио-видео қўлланмалар билан мустақил ишлаши, эксперт тизимларидаги билимлар омборини эсда сақлаб қолишларини олади;

тингловчиларни мустақил ишлаши;

жорий назорат (имтиҳон);

битирув иши (реферат)ни тайёрлаш ва ҳимоя қилиш;

тингловчиларга диплом ёки сертификатни тақдим этиш;

турли кўринишдаги телеанжуман (масалан, курс бўйича, ўқув муассасаси бўйича ёки глобал тармоқли) лар [1].

Масофавий ўқитиш тизимининг ҳаракатчанлик хусусияти ўқув аудиторияларини ташкил этиш ва назорат қилиш, ўқув - методик қўлланма ва электрон кутубхоналарнинг жамғармаларини, компьютер тармоқларининг глобал ва маҳаллий ҳисоблаш ашёларини фойдаланиш, тьютор - консультант ва ўқитувчиларни тайёрлаш каби таълим ашёларини самарали фойдаланишни режалаштириш муамоларини келтириб чиқаради.

Масофавий ўқитишни ташкил этиш асосий тамойилларлари:

ихтиёрий ёшдаги ўқувчиларнинг гуруҳи таълим олиш имкониятига эга эканлиги, яъни вақт ва фазода эгилувчанлиги:

юқори сифатли ўқув материаллари танлаш мумкинлиги;

ўқитиш жараёнини юқори даражадаги ошқоралик ва самарадорликда ўтказиш мумкинлигидан иборат.

Масофавий ўқитиш педагогик жиҳатдан:

ўзига хос йўналиши сифатида қаралиши;

ўқитиш ва ўқишни индивидуал ва дифференциал ёндошувнинг мавжудлиги;

ўқувчининг психологик хусусиятларини ҳисобга олиш мумкинлиги;

ўқувчиларнинг ўқишга мотивациясини кучайтириш, олган билимларини такомиллаштириш ва ривожлантириш;

фанлараро узвийлик таъминланиши;

муаммоли ўқитиш усулларида фойдаланилиши;

замонавий ўқитиш усуллари билан бойитилиши;

гуруҳли ва яккама-якка усуллардан изчиллик билан фойдаланиш мумкинлик хусусиятларига эга [2].

Масофавий ўқитиш, ўқитувчи ва ўқувчиларнинг фуқоролик ҳуқуқларини тенглаштириш, танлаш, шунингдек, ўз фикри ва нуқтаи назарларини эркин баён этиш ҳуқуқларини беради. Таълим тизимининг бугунги вазифаси тингловчиларни тўлиб тошган ахборот – таълим муҳити шароитида бемалол фаолият кўрсата олишга ўргатишдан иборатдир. Бунинг учун уларга узлуксиз равишда мустақил ишлаш шароитини яратиб бериш зарур. Масофавий таълимда иштирок этаётган ўқитувчидан маълум билим ва кўникмаларни эгалаганликларни талаб этади. Ушбу билим ва кўникмаларни қўйидаги тўрт қисмга бўлиш мумкин:

ўқитувчининг таълимда янги ахборот технологиялари соҳасидаги умумий билим ва кўникмалари;

ўқитувчиларнинг Интернет технологиялари соҳасидаги махсус билим ва кўникмалари;

ўқитувчининг педагогика ва психология соҳасидаги умумий билим ва кўникмалари;

ўқитувчининг янги ахборот технологиялари соҳасидаги умумий билим ва кўникмалари [3].

Хулоса қилиб айтганда, ҳозирги кунда масофавий таълимни ташкил этиш ва уни ўтказиш борасида Республикамизда бир қанча ишлар олиб борилмоқда. Масофавий таълимда фойдаланиш учун барча профессор-ўқитувчилар томонидан яратилган қўлланмалар ва дарсликларнинг электрон вариантлари, электрон қўлланмалар ва дарсликлар яратилди ва уларни такомиллаштириш мақсадида ишлар олиб борилмоқда.

Адабиётлар

1. Рахимов О. Д ва бошқалар. Масофавий таълимнинг дидактик таъминоти.- Қарши, 2012
2. Omonov H.T va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat.- Toshkent, 2009
3. Михридинова М.Т. Масофавий ўқитиш асослари. – Тошкент, 2011

2020 йил 24 апрелдаги
«ЗАМОНАВИЙ УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШ:
ИННОВАЦИЯ ВА ИСТИҚБОЛЛАР»
 мавзусидаги халқаро илмий-амалий анжуман
ИШТИРОКЧИСИ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТНОМА

Шаҳар	Нукус
ОТМ	Нукус давлат педагогика институти
Муаллиф (ҳаммуаллиф) Ф.И.О.	Орынбетов Нурылла Турдымуратович
Иш жойи	Нукус давлат педагогика институти
Лавозими	Ўқитувчи
Илмий даражаси, илмий унвони	Меҳнат таълими кафедраси доценти, п.ф.ф.д (PhD)
Мақола (маъруза) номи	Олий таълим тизимида масофавий ўқитишнинг афзалликлари
Йўналиш рақами ва номи	6. Масофавий таълим сифат – самарадорлигини ошириш: муаммо ва ечимлар.
Анжуманда сирtdан иштирок этиш	
Алоқа телефонлари	93 614 39 89
Электрон манзил (e-mail)	nurilla75@bk.ru